# "CHUPEREMAGO"

Gime Palash

KISHORE DEORI

"Chuperemago" Chutia-Deori chu-yoyoyo muja igaba madoli. Lana la chuyo 'chuperemo'-yanto-'Chuperemago' nina nichamai.

Jigia— Kishore Deori



"চ্ছুপেৰেমাগ' " চুতীয়া-দেউৰী ভাষা জননীৰ এধাৰি মুকুতাৰ মালা। ইয়াক এই ভাষাৰ 'শব্দকোষ' বা অভিধান বুলি ক'ব পাৰি। শ্ৰীকিশোৰ দেউৰীৰ দ্বাৰা লিখিত আৰু "চুতীয়া-দেউৰী সাহিত্য সভা"ৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু জনপ্ৰিয় প্ৰিণ্টিং হাউচ, বিহপুৰীয়া - ১ ত মুদ্ৰিত।

মূল্য : ২০ টকা মাত্ৰ

## Jigiyai nichajiri– লিখকৰ একাষাৰ

মই বহু বছৰ ধৰি চুতীয়া-দেউৰী ভাষাৰ শব্দ ৰাজীৰ এখনি বহুল শব্দকোষ যুগুতাই উলিয়াবলৈ চেষ্টা কৰি আছিলো । এই কাম আমাৰ পৌৰাণিক চুতীয়া-দেউৰী ভাষাৰ ওপৰত গভীৰ অধ্যয়ন, উন্নতি আৰু স্থাপনৰ বাবে অতি প্ৰয়োজন আছিল । ১৯৯৫ চনৰ ৫ মে দিনা 'চুতীয়া-দেউৰী সাহিত্য সভা' গঠন হোৱাৰ পিছত সাহিত্য সভাৰ কৰ্ম-কৰ্তা সকলে মোৰ সপোনৰ এই মহান কাৰ্য্যত মোক প্ৰেৰণা ও উৎসাহ দি জোৰ দি ধৰাৰ বাবে মোৰ সময় আৰু সুবিধা নোহোৱা স্বত্বেও লিখি উলিয়াওঁ । সাহিত্য সভাই মোক সকলো প্ৰকাৰৰ আশ্বাস দিয়া স্বত্বেও বিভিন্ন সমস্যাৰ বাবে কিতাপ খনি প্ৰেছত দিব পৰা নাছিলো, কিন্তু চুতীয়া-দেউৰী ভাষাৰ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্য্য-সূচীৰ বাবে কিতাপ খনি সাহিত্য সভাৰ অতি প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছিল ।

এইবাৰ নাৰায়ণপুৰত সদৌ চুতীয়া-দেউৰী জনগণই চুতীয়া ৰাজত্বৰ স্মৰণীয় বীৰঙ্গণা ৰাণী 'সতী সাধনী দিবস' ৰাজ্যিক ভিত্তিত পালন কৰিবলৈ আয়োজন হোৱাত সাহিত্য সভাই জোৰ কৰাত অতি সোনকালে ছপা কৰি উলিয়াবলৈ আগবাঢ়ো । ফলস্বৰূপে ছপা হৈ ওলায় "চ্ছুপেবেমাগ" ।

আমাৰ পিতাম' শিক্ষাগুৰু ৺নন্দেশ্বৰ দেউৰী চাৰে আমাক লিখোৱা চুতীয়া-দেউৰী শব্দৰ ভাণ্ডাৰ আৰু তেখেতৰ পুত্ৰ শ্ৰীবলিনাৰায়ণ দেউৰীয়ে দিয়া এই ভাষাৰ প্ৰথম ব্যাকৰণ প্ৰণেতা— Sir W. B. Brown চাহাবৰ "An outline Grammar of Deori-Chutia Language" অমূল্য পুথি খনি চাবৰ পেৰাৰ তলিৰ পৰা বিচাৰি মোক নিদিয়া হ'লে মোৰ এই কাৰ্য্য ফলৱতী হ'বলৈ বহু টান হৈ পৰিলহেঁতেন । মোৰ বাল্য কালৰ অন্যজনা শিক্ষাগুৰু ৺লাতা চাৰে মৃত্যুৰ আগতে মোক আমাৰ অৱহেলিত চুতীয়া-দেউৰী ভাষাৰ এখনি শব্দকোষ লিখি উলিয়া-

বলৈ বাৰে বাৰে জোৰ কৰা মোৰ আজিও মনত পৰি থাকে। গুৰু তুজ-নালৈ মোৰ সহস্ৰ প্ৰণাম ও শ্ৰীবলি নাৰায়ণলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা জনালো।

এই পুথিখনিত চুতীয়া-দেউৰী ভাষাৰ পৌৰাণিক ও আধুনিক বহু শব্দ সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পুথি খনিয়ে চুতীয়া-দেউৰী ভাষা অধ্যয়ন ও উন্নতিত "শিলৰ জখলা" স্বৰূপ হ'ব বুলি আশা কৰা হৈছে আৰু এই উদ্দেশ্য সামান্য ভাৱে সফল হলেও মই অতি আনন্দিত হ'ম। কেবাবছৰ ধৰি পুথিখনি লিখা কাৰ্য্যত মোক পৰামৰ্শ আৰু সহযোগ কৰি কৃতকাৰ্য্য হোৱাত চুতীয়া-দেউৰী সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীলীলা কান্ত দেউৰী, সম্পাদক শ্ৰীইন্দ্ৰ বৰা চুতীয়া আৰু দেউৰী সাহিত্য সভাৰ প্ৰাঃ সভাপতি শ্ৰীচানক্য দেউৰী ভৰালী, দেউৰী ছাত্ৰ সন্থাৰ প্ৰাঃ সভা-পতি শ্ৰীবাণা প্ৰসাদ দেউৰী, দেউৰী যুৱ পৰিষদৰ প্ৰাঃ সম্পাদক শ্ৰীশশী কুমাৰ দেউৰী আমাৰ স্থানীয় খণ্ড উন্নয়ন বিষয়া শ্ৰীৰমেশ চুতীয়া আৰু মোৰ ভনী শ্ৰীমতী অমৃত প্ৰভা, আৰু মোৰ শ্ৰীমতী "ভাৰতী" য়ে কৰা সহায় ও প্ৰেৰণাৰ বাবে মই চিৰঋণী হৈ থাকিম।

তাৰোপৰি গুৱাহাটীৰ ৺নন্দেশ্বৰ দেউৰী বৰা, শ্ৰীকুলধৰ চুতীয়া, শ্ৰীসুবোধ তালুকদাৰ বোকাখাটৰ সাহিত্যিক শ্ৰীচিদানন্দ শইকীয়া, অধ্যক্ষ শ্ৰীঅজিত বৰা চাৰ, গোলাঘাটৰ শ্ৰীহেম বৰা, শ্ৰীভৱ চুতীয়া, কমাৰ বন্ধাৰ শ্ৰীধৰ্ম্মেশ্বৰ বৰুৱা, যোৰহাটৰ শ্ৰীদেবেশ্বৰ বৰা, তিনিচুকীয়াৰ শ্ৰীনিৰ্মল চুতীয়া, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ডঃ স্বৰ্ণলতা বৰুৱা, ডঃ অশ্বিনী কুমাৰ বৰা, ধেমাজীৰ শ্ৰীগণক চন্দ্ৰ দেউৰী, শ্ৰীজিতেন চুতীয়া, শ্ৰীললিত চুতীয়া, বিহপুৰীয়াৰ শ্ৰীঅনিল বৰা, শ্ৰীহৰেণ চুতীয়া এই সকলো চাৰলৈকে প্ৰেৰণাৰ বাবে মোৰ প্ৰণাম জনালো।

সদৌ শেষত জনপ্ৰিয় প্ৰিন্টিং হাউচৰ বন্ধু শ্ৰীভূপেন শইকীয়া আৰু শ্ৰীৰঞ্জিতে দিন-ৰাতি কষ্ট কৰি অতি কম সময়ৰ ভিতৰত ছপা কৰি দিয়াৰ বাবে অশেষ ধন্যবাদ দিলো।

কিশোৰ দেউৰী

১০ এপ্ৰিল/৯৭

নাৰায়ণপুৰ।

# WORDS MEANINGS

## A

| CHUTIA-DEORI | ENGLISH | অসমীয়া |
|---|---|---|
| A | 1st. Eng. letter | ইংৰাজী ১ম বৰ্ণ |
| an | I | মই |
| abigu | district | জিলা |
| abow | Stop/break | ৰবা/ৰিৰতি |
| abogaba | hunger/thirst | হেপাহ পলোৱা |
| abow-bow | a Deori traditional danee | এক দেউৰী জাতীয় নৃত্য |
| abengia | extra | বেলেগ |
| abega | to hate | ঘিণ কৰ |
| abojuba | welcome | স্বাগতম জনোৱা |
| aboro | tribals | বৰ্বৰ/জঙ্ঘলী জাতি |
| adiri | mud | বোকা |
| adugñ | court yand | চোতাল |
| adigaba | excess | বাঢ়ি যোৱা |
| adodo | open | মুকলি |
| aguñ | elbow | আঠু |
| agum | honour | সন্মান |
| agujum | salute | নমস্কাৰ |
| agujuma | salute | প্ৰণাম কৰা |

| | | |
|---|---|---|
| **agugila** | **albow** | আঠুৰ ঘিলা |
| agoju | same side | সপক্ষ |
| **agecha** | **bundle of straw** | এবোজা খেৰ/ধান |
| aitonia | **man of other caste** | অজাতি |
| ajuyo | own | নিজৰ |
| **aji** | son-in-low | জোৱাঁই |
| **aje** | urine | মুত |
| **ajeba/ajeduba** | to urine | মুতা |
| ajecho | urinal | পেচাব ঘৰ |
| ajigu | **state** | ৰাজ্য |
| ajuka | means | নোৱাৰা/অশুচি |
| **akirima** | thundering | ধেৰেকণি |
| **akuñ** | **ear** | কাণ |
| **aka** | hope | আশা |
| **akumo** | ground flor | চাং তল |
| **akugu** | deepless | বাম/তৰাং |
| akajiba | steping | গচকি দিয়া |
| **akaji** | uselees/bad | এলাগী |
| akiri | spring | হেমন্ত কাল |
| **akigaba** | | বিজুলী |
| ama | footprint | খোজ |
| amuk. | picture | ছবি/ফটো |
| amcha | one step | এখোজ |
| amsu | cot | চাৰি |
| amiri | forest/weed | হাবি/জঙ্গল |
| amoro | in-low of yn. sister | ভনী জোৱাই |

| | | |
|---|---|---|
| amjogaba | wrong footing | উজুতি খোৱা |
| amotu | hearth | কলিখা |
| amku | kindly | অনুগ্ৰহ |
| ana | me | মোক |
| anari | helpless | মাউৰা/উপায় হীন |
| anamai | for me | মোলৈ |
| apasu | leg | ভৰি |
| apakur | shoe | জোতা/চেন্দেল |
| apachi | | কলাফুল |
| ape | | কুলা/ডলা |
| appu | penish | পুৰুষ লিঙ্গ |
| apagere | bicycle | চাইকেল |
| apegaba | sitting on the feet | লেপেটাকাঢ়ি বহা |
| apega | sit on the feet | লেপেটা কাৰ |
| aruñ | root | শিপা |
| arke | and | আৰু |
| araw | prayer/slowgun | জয়ধ্বনি |
| arsing | mirror | আইনা |
| arguñ | prayer | প্ৰাৰ্থনা |
| arju | reqnest | অনুৰোধ |
| archiba | agreement | চুক্তি কৰা |
| arjem | present/prize | পুৰস্কাৰ |
| arsañ | distance | দুৰত্ব |
| asoñ | floor | মজিয়া/চঁচ |
| assi | sky | আকাশ |

| | | |
|---|---|---|
| asiri | | শৰৎ কাল |
| assama | distant | দূৰ |
| assing | | ঈশান দিশ |
| asige | green | সেউজীয়া |
| assukur | sand | বালি |
| asiyata | horizon | নীলিম |
| atañ | stam | গুৰি |
| atigu | village | গাওঁ |
| atiri | bolder/stone | শিল/পাথৰ |
| atikumo | back side of hone | পিছফালে/ভৰিকালে |
| attero | mountain | পৰ্ব্বত |
| ayoñ | my | মোৰ |
| ayañ | sister-in-low | বোৱাৰী |
| ayeba | maid servent | চাকৰণী |
| ayoi | Ah painful | উস বিষাইছে |
| ayoiyo | Ah mother very Pain | বিষাইছে অ' মা |
| achoñ | home | ঘৰ |
| achota | kath alu | কাঠ আলু |
| achugoyañ | unknown guest | প্ৰবাসী |
| acheduba | kick | গোৰ মৰা |
| achon-kiri | home less | গৃহ হীন |
| achon-giduba | home making | ঘৰ সজা |
| achon-gari | home site | ঘৰ ভেটি |
| aehonuma | domestic | ঘৰচীয়া |
| achonkidama | home sick | ঘৰগোনা |
| achipieho | heaven | স্বৰ্গ |

# B

| | | |
|---|---|---|
| ba | father | দেউতা |
| ba | he/that | তেওঁ/সেইটো |
| bargaba | delivering dilonge | বলকা/পগলাই উক দিয়া |
| begone | all | সকলো |
| bagoju | oposite | বিপৰীত/বিপক্ষ |
| baiga | scarf | বুকুত লোৱা চাদৰ |
| bai | his/her | তাৰ/তাইৰ |
| basing | small firm house | টঙ্গী ঘৰ |
| bajikeba | stomoh trobule | পেট চলা |
| baking | thisway | তেনেকৈ |
| baitige | so/therefore | সেই কাৰণে |
| baro | friend | বন্ধু |
| bakinto | thed | তেন্তে |
| bamja | gender | লিঙ্গ |
| baja | flock/family | জাক/পৰিয়াল |
| bakere | for nothing | এনেই |
| baw | they | সিহঁত |
| bategaba | attached up | লাগি ধৰা |
| be/bebe | elder sister | বাইদেউ |
| bekum | bean | উৰহী |
| bega | to jamp | জাপ দে |
| begaba | jumping | জাপ মৰা |
| benuma | carrying with mouth | কামুৰি লৈ যোৱা |

| | | |
|---|---|---|
| bema | blowing | ৰতাহ বলা |
| bemkia | docoit | ডকাইত |
| bemkuba | docoity | ডকাইতি কৰা |
| begaduba | catch by jumping | জপিয়াই ধৰা |
| beddari | place of sorifice | থাপনা/ভেটি |
| bebereng | alge | শেলাই |
| bima | shouldering | কান্ধত লোৱা |
| biba | cutting | কটা/ফলা |
| bibon | godown | ভঁৰাল |
| bipo | load | ভাৰ |
| bililing | earing | কানফুলী |
| bijiba | cutting vegetable | শাক কটা |
| bihiya | one clan of deori pople | দেউৰী সকলৰ এক বং |
| bo | to beat | মাৰ |
| boba | beating | মাৰা |
| boropi | in what direction | কোন দিশে/কোন কা |
| boku | hole | গাত |
| boho | where | ক'ত |
| botejuba | fighting | কাজিয়া কৰা |
| botaduba | beating with stick | লাঠিৰে মৰা |
| boigaba | unsteadly | তলং-ভটং |
| borgaba | boiling | উতলা |
| bojiba | beating | মৰিওৱা |
| boñ | wide | বহল |
| boyama | narrow | ঠেক |
| bow-bow | buckling | ভুক-ভুকনি |

| | | |
|---|---|---|
| borja | community | জাতি |
| boguba | cleaning dust | লৰাই দিয়া |
| butu | groud/laow | লাওঁ |
| buba | sowing | নাওঁ বোৱা |
| bukung | ditch | খাল |
| bukurung | pond | পুখুৰী |
| bukiruba | rotten | গেলেপি যোৱা |
| bukiba | brining with hand through hole | হাত সুমুৱাই অনা |
| bugiba | collecting paddy to the grinder | কলব ধান চপাই দিয়া |
| bugaduba | altering | লৰাই দিয়া |
| bujergaba | washed a way by currant | ভেটা ভাঙি যোৱা |
| bujigaba | make big the fire | জুইকুৰা লৰাই দিয়া |
| buguba | keep aside | আজৰা/কাঢ়ি থোৱা |
| buji | elder brothers wife | বৌ |

## D

| | | |
|---|---|---|
| dabe/darbo | wall | বেৰ |
| dabeba | throuing | পেলাই দিয়া |
| dajoro | box | বাকচ |
| dañh | mosquito | মহ |
| dakiri | one small mosquito | এবিধ সৰু মহ |
| dara | cloth hanging place | কাপোৰ শুকোৱা বাঁহ |
| dabura-yen | lantron | লেম্প/চাকি |
| datig | frontier bar | সীমান্ত ঠাই |

| | | |
|---|---|---|
| daro | dear/honoured | মৰম/সন্মানি |
| dajoba | slaping | চৰ মৰ |
| dapirima | thretening | ধমক দি |
| dachimi | influnceray | প্ৰভাৱ/ৰ |
| dahma | pick up | মূৰ উঠুৱা/উঠাই দি |
| dagaba | light | পোহ |
| daga | beam | ৰ |
| dare | signal | সংকে |
| dagabag | civilized | সভ |
| damjuva | candidate | প্ৰতিদ্বন্দ্বি |
| danguju | foe/enomy | শত্ৰ |
| dachimi-dame | rap with influence | মোহিত ক |
| dagaba siga | good morning | শুভ প্ৰভা |
| dagaba saow | good day | সু-দি |
| dena | growth | বৃদ্ধি |
| dema | playing music instrument | বজো |
| deñ | big | ডাঙ |
| derema | before now | অথনি |
| dei | now | এতিয় |
| deremei | after same time now | অথনিলৈ |
| deruba | driving out/chase | খেদো |
| dekabgu | youth | যুৱ |
| dekura-du | hen | কণী পাৰিব হোৱা কুকু |
| dekurum | duck | হাঁহ |
| dep-depia | ful of pot | সম্পূৰ্ণ ভ |
| degaba | change | বদলি/সল |

| | | |
|---|---|---|
| demasi | sir | ডাঙৰীয়া |
| demago | big | মহান |
| derbu | rent | ভাৰা |
| dibogaba | bitter | কেহা |
| disoñ | pitcher | কলহ |
| diñ | pull | টানিবা |
| dibi | dal | মাহ দাইল |
| didi/ding | grand father | ককাদেউতা |
| dima | pull/drawing | টনা/অকা |
| diba | bug | উৰহ |
| dibai | attacker | অত্যাচাৰী |
| diging | thread | সুতা |
| digesi | friefly | মুখবাহি |
| dirbuk | salary | দৰমহা |
| dihiñ | value | মূল্য |
| digepoma | greedy | লুভীয়া |
| dow | dear-girl | মৰমৰ ছোৱালী |
| dochiya | tobacco | ধপাত/চাদা |
| dongka | smoking pipe | হোকা |
| dobolai | dwarft | চুটি-চাপৰ/কটিয়া |
| doboka | sharples | ভতুৱা |
| dow-dow | clean/open | মুকলি |
| doroma | before | আগতে |
| dokoba | put off | সোলোকোৱা |
| dogiyaba | beat | দাৰ গদী দি মৰা |
| doko | to put off | খোল |

| | | |
|---|---|---|
| ebaking | that why/thus | তেনেকৈ |
| ebura | left | বাওঁ |
| oh | oh | ঔম/এ |
| emja | same | একে |
| emku | copy | নকল |
| emkuba | copying | নকল কৰা |
| ekuñ | smoke | ধোঁৱা |
| ekuñ-dusu | smoke ful | ধোৱলী-কুঁৱলী |
| etu | wood with fire | জ্বলা খৰি |
| esti | charcoal | জুই এঙাৰ |
| echuga | ladder | জখলা/খটখটী |
| ena-isa | endy sadar | এৰি চাদৰ |
| ehem | oh | ঔম |
| era | oh yes | ঠিকেই |
| eh-midigira | oh god | হে প্ৰভু |
| erem | arem town | এৰেম নগৰ |
| egoreba | grazing | চৰোৱা |
| ekuñ-gere | motor cycle | মটৰ চাইকেল |

## G

| | | |
|---|---|---|
| garo | water jur | লোটা |
| garoñ | throught | অষ্ঠ-কণ্ঠ |
| gaduñ | pillow | গাৰু |
| gañ-duba | children's vomiting | কেচুৱাই বমি কৰা |
| gaju | wheel | ঘিলা |

| | | |
|---|---|---|
| garomi | | এলান্ধু |
| ge | tide | টান |
| geba | being tied | টান হোৱা |
| gere | vehiche | গাড়ী |
| geremi | ring | ৰিং/ঠেকা |
| gen | will be harder | টান হ'ব |
| gen | to wear | পিন্ধিব |
| gema | wearing | পিন্ধা |
| gerelu | rail | ৰেল গাড়ী |
| gepa | basket | পাচি |
| gegera | ronghly | টান মাতেৰে |
| gegelow | gogona | গগণা |
| gentella | big ston ach | পেতুৱা |
| gentelli | fem. big stomach | স্ত্ৰী পেতুৱা |
| gi | to plant | ৰো |
| giba | planting | ৰোৱা |
| gigiba | write | লিখা |
| gimai | priest | পূজাৰী |
| gira | old/ripe | বুঢ়া/পৈনত |
| giya | bee | মৌ-মাখি |
| giyo | mustard | সৰিয়হ |
| girima | hot | গৰম |
| girime | be hot | গৰম হ |
| gibang | august | শাওণ মাহ |
| gime | sir | মহাশয়/ডাঙৰীয়া |
| gimesi | madam | ডাঙৰীয়ানী |

| | | |
|---|---|---|
| gimeru | sirs/madams | মহোদয় সকল |
| gotoba | stop | থমা |
| gorong | thirstier | পিপাসু/চুপি |
| gogorong | speed | কোবাল |
| gomoruwa | cowdang lover | গুবৰুৱা |
| gobong | sound of diving | পানীত জাপমৰা শব্দ |
| goge | one throny fish | এবিধ কাইটীয়া মাছ |
| guga | mouth | মুখ |
| gusan | shin | ঠুতৰি |
| gumo | head | মূৰ |
| gumoju | honorable | পূজনীয়/মাননীয় |
| guboru | stamp | গছৰ মুঢ়া |
| guji | spit | থু |
| gubi | handful | গৰাহ |
| gumi | brother-in-low | ভিনিহি |
| guju | thorn | কাইট |
| gujung | long sharp weapen | শেল/ষাঠি |
| gugiri | | সেঙুন |
| gusiri | selisa | লালতি |
| guguriba | covering head | মূৰ ঢাকি লোৱা |
| gudung | protector | ঢাল |

## H

| | | |
|---|---|---|
| Ha | to eat | খা |
| haba | eating | খোৱা |
| habe | eat | খা |

| | | |
|---|---|---|
| hanoi | for eating | খাবলৈ |
| hati | teeth | দাত |
| hajoong | roop | চাল |
| hakuru | chin | গাল |
| haku | hole | নলী |
| hamkia | thief | চোৰ |
| hamkuba | theaft | চুৰ কৰা |
| hatigaba | lough | হাঁহি |
| hatoba | stoping of rain | বৰষুণ থমা |
| hateba | side lining | এচলীয়া হৈ যোৱা |
| haduba | raining | বৰষুণ হোৱা |
| hao | curse | শাওঁ |
| haba-nima | fooding | খোৱা |
| hacho-achon | dining hall | খোৱা ঘৰ |
| hardu | edge | দাতি/পাৰ |
| hadu | near | কাষ |
| hatichi | stone of teeth | দাতৰ শিল/মলি |
| hasugaba | sneeze | হাচি |
| hatogaba | drying | শুকাই যোৱা |
| harbun | copy/book | বহী |
| hasuwayan | frastrated/begger | দুৰ্ভগীয়া/খোজনীয়া |
| hayeng | iddle | এলেহুৱা/খকুৱা |
| hachoba | livelihood | জীৱিকা/খাই থকা |
| hage | big teeths | গুৰি দাত |
| hajoong-teba | roofing | ঘৰ ছাল হোৱা |
| harja | punishment | শাস্তি |

| | | |
|---|---|---|
| hachijiya | begger | ভিক্ষাৰী |
| hemoma | shok/surprise | চক খোৱা |
| helapi | this side | এইফালে |
| hereka | tasteless | পনীয়া/অজুতি |
| hema | hanging on shoulder | কান্ধত লোৱা |
| hepaba | | ফোপনি |
| hemeta | God Shiva | শিৱ |
| hedem | selfish/stupid | মদগৰ্বী |
| hela | this | এই |
| heleng-jeleng | weakness | দুৰ্বল ভাৱ/টোপনি ভাৱ |
| heleng | weak | দুৰ্বল |
| hiba | plonghing | হাল বোৱা |
| hima | friction | ঘঁহা |
| higaba | get ready | ওলোৱা |
| hiduba | entering | সোমোৱা |
| himoma | fear | ভয় লগা |
| hiju | hiju-tree | সিজু গছ |
| hijema | see | দেখা |
| hiseba | cleaning | চফা কৰা |
| hiba | hand fan | বিছনী মৰা |
| homa | true | সঁচা/সত্য |
| hoyama | false | মিছা/অসত্য |
| hoiba | friend | সখি/বন্ধু |
| hogora | deer | সগৰা পহু |
| homdu | meaning | অৰ্থ |
| hochoba | suspect | সন্দেহ কৰা |

| | | |
|---|---|---|
| hojoba | confirming | নিশ্চিত কৰা |
| huñ | to push | ঠেল |
| huma | pusing | ঠেলা |
| hunuma | desending | নমা/পথন |
| hujega | punishment | শাস্তি |
| hujeduba | pressure | হেঁচা মৰা |
| hukuruba | pushing | ঠেলা মৰা |
| hukuru-jubasi | judo/mala fighting | ঠেলা-ঠেলি |
| hareba | feeding | খুউৱা |
| hajoma | prof | প্ৰমাণ |
| hamjo | example | উদাহৰণ |
| hargaba | pronounceation | উচ্ছাৰণ |
| harbama | prof | প্ৰমাণ |
| huñcho | way for down | তলত নমা পথ |
| hucheba | sharping | চোকা কৰা |
| hujeba | cleaning | চিকুনোৱা |
| hutaduba | puting-in | সুমুৱাই দিয়া |

**I**

| | | |
|---|---|---|
| Iñ | cloth | কাপোৰ |
| iñgu | lungi/petticot | মেখেলা |
| iñku | dhuti | চুৰিয়া/ধুতি |
| ikum | monkey | বান্দৰ |
| ibañ | flower | ফুল |
| ibañsi | darling | লাহৰী/প্ৰেয়সী |
| igabasi | beautiful lady | সুন্দৰী তিৰোতা |

| | | |
|---|---|---|
| igaba | beautiful | সুন্দৰ |
| igayaba | ugly | কুৎচিত |
| igareba | beautifying | ধুনীয়া কৰা |
| ingunsi | petticoat | তিৰোতাৰ তলত পিন্ধা কাপোৰ |
| ingunji | old lungi | পুৰণা মেখেলা |
| igo | jug | ঘটি |
| ijoba | play/playing | ধেমালি/খেলা |
| ijiri | nahar flower | নাহৰ ফুল |
| ikat | promise | শপত |
| imari | back | পিঠি |
| ime | example/like/instance | যেনে |
| ima | shoulder | কাণ্ড |
| iamaripi | back side | পিঠিফালে |
| imaricha/imapi | later | পিছত |
| imechu | boisag | বহাগ |
| imeku | jestha | জেঠ |
| in-ji | opium | কানি |
| ingji | old cothes | ফটাকানি |
| ingkori | one in eet of water | কঠালগুটি পোক |
| in-puba | spinning/weving | কাপোৰ বোৱা |
| in-chuba | washing cloth | কাপোৰ ধোৱা |
| in-gema | wearing cloth | কাপোৰ পিন্ধা |
| into | but | কিন্তু |
| inpucho | hand loom | তাঁতশাল |
| ipokoro | fool | মূৰ্খ/হেবাং |
| iriki | halika bird | শালিকা |

| | | |
|---|---|---|
| isa | scarf | চাদৰ/চেলেং |
| **isariba** | wanting/searching | বিচৰা |
| **isiri** | keteki | কেতেকী ফুল |
| isirima | diving in water | পানীত ডুব মৰা |
| **itoba** | looking | চোৱা |
| itojuba | looking each other | চকুৱে-চকুৱে চোৱা |
| iya | month | মাহ |
| ichoma | waiting | অপেক্ষা |
| ichigaba | hungry | ভোক লগা |
| ichigayaba | not hangry | ভোক নলগা |
| ichigaya | hunger | ভোকাতুৰ লোক |
| in-chiyama | making ready for loom | তাঁতৰ কাপোৰ লগোৱা |

**J**

| | | |
|---|---|---|
| ja | through | দলিওৱা |
| jario | our | আমাৰ |
| **jabba** | sharp | চোকা |
| japen | book | কিতাপ |
| jama | dance | নচা |
| jaruba | througing | দলিওৱা |
| jasiriba | throwing | ঠেকেচি পেলোৱা |
| jagiri | degree | ডিগ্ৰী |
| jeba | give birth | জন্ম দিয়া |
| jeba-kari | birth day | জন্ম দিন |
| jebeleng | trangle | ত্ৰিভুজ |
| jema | paguri/wounding | পাগুৰি/মেৰিওৱা |
| jemang | net/law | জাল/আইন |

| | | |
|---|---|---|
| jegaba | land filling | মাটি তোলা |
| jecheba | lime affcet | চুণে ডকা |
| jereba | arrange for birth | জন্ম দিও |
| jemoku | knowledge | জ্ঞান |
| jebob ι | soft | কোমল হোৱা |
| jeboba | soft | কোমল |
| ji | water | পানী |
| jiji | grand mother | বুঢ়ী আইতা |
| jiba | purchase | কিনা |
| jibba | sweet | মিঠা |
| jiruba | thorn/ragged | ফটা |
| jiyama | voice/shonting | মাত/চিঞৰ |
| jima | flying | উৰা |
| jitoba | reading/study | পঢ়া |
| jitoya | reader/student | পাঠক/ছাত্র |
| jirma | chirt | চোলা |
| jibasi | sweet/suger | মিঠাই/চেনি |
| jibaba | irritating | খজুউৱা |
| jikuba | bathing | গা ধোৱা |
| jeba-yaku | birth place | জন্মভূমি |
| ji-nima | drinking water | পানী খোৱা |
| ji-nigima | puja of water | পানী পূজা |
| jima | river | নদী |
| ji-dima | urining | পেচাব কৰা |
| ji-dema | flood | পানী বঢ়া |
| jiti | star | তৰা |

| | | |
|---|---|---|
| jing | dirt | গাৰ মল |
| jini | wise | ইচ্ছা |
| jikatu | watering place | পানীৰ ঘাট |
| jiow | dear girl | মৰমৰ ছোৱালী |
| joma | running | দৌৰা |
| jon | run | দৌৰ |
| jobura | vegetable/curry | শাক |
| jomki | spidder | মকৰা |
| jomting | lizard | জেঠী |
| okaj | waist | ককাল |
| jotoba | remebering | সোঁৱৰা |
| jokoba | irritation by nails | নখেৰে খজুৱাই দিয়া |
| jocheba | diflection | বিকৰ্ষণ |
| jojuba | race | দৌৰ প্ৰতিযোগিতা |
| joka-chiting | belt/girddle | টঙালী/পেটী |
| ju | call | মাত |
| jugiba | counting | গণনা/হিচাব |
| jugima | number | বচন |
| jujiba | put stick in the hole | গাঁতত খুচি দিয়া |
| juruba | invitation | নিমন্ত্ৰণ |
| jujeba | injured by nails | হুলে বিন্ধা |
| juma | stabing | খোচা |
| juchoba | shouting | চিঞৰি মতা |
| jugaba | shouting | হুলস্থুলকৰা/ চিঞৰা |

# K

| | | |
|---|---|---|
| Ka | get up/claimb | উঠিবা |
| kaba | claimbing | উঠা |
| kabaga | bitter | তিতা |
| kama | hot | গৰম |
| kama-ji | hot water | গৰম পানী |
| kape | chair | চকী |
| kapi | cot | পিৰা |
| kaku | animal feeding pot | দানা পাত্ৰ |
| ka | brother | ভাই |
| kakuru | over dried rice | জ্বলা ভাত |
| ke | go | ব'লা |
| kema | pluging | লাগি ধৰা |
| kepe | cotton | কপাহ |
| kepeki | of cotton | কপাহী |
| kemjo | light of arati | শলিতা/বত্তি |
| kemtow | boiled rice cake | তৰা পিঠা |
| kerka | curve-eyed | কেঁঞা চকুৱা |
| kerem | kherem | খেৰেম চহৰ |
| kebeju | kabage | কবি |
| kejeng | incident | বিপদ/আপদ |
| keng-keng | dog barking | কুকুৰৰ কেংকেঙণী |
| kesung | pointed | জোঙা |
| kemai | winter | শীতকাল |
| keturi | one kind of haldi | কেটুৰী গছ |
| kepereng | mutti store | ভৰপীয়া |

| | | |
|---|---|---|
| kekura/kereng | curve | বেকা |
| keba | going | যোৱা |
| keduba | coming near | চাপি যোৱা |
| king | hair | চুলি |
| kina | beard | দাড়ি |
| kijon | bridge | দলং/সাকো |
| kaitong | iddle/lazy | এলেহুৱা |
| kadun | small basket | খৰাহী/খটা |
| kemachu | magh | মাঘ মাহ |
| keyeba | sawing | ফলা |
| kirima | leg injury | মোচোকা খোৱা |
| kirma | making necless garland | মণি/মাছ গিঙা |
| kiduba | cleaning | চপাই দিয়া/বচা |
| kimaba | lost | হেৰোৱা |
| kimaruba | put off | নুমুৱা |
| kipira | scornpion | বিছা |
| kinama | hear | শুনা |
| kiko | hoock | আকুডি/হাকোটা |
| kimareba | putting off | জুই নুমুৱা |
| kikiring | bell | বেল |
| kikiri | gogona | গগণা |
| kitai/kachi | khasi | কাছি |
| kihin | fan | বিছনী |
| kira | dry/hard | শুকান/টান |
| kinayama | deaf/unhearing | কলা/নুশুনা |
| kinatoba | hearing | শুনা |

| | | |
|---|---|---|
| kimu | bembo cheet | বাহঁৰ কামী |
| ko | come | আহিবা |
| konu | tanse | কাল |
| kotung | earring | কাণফুলী/থুৰীয়া |
| koko | liqued drinks | খোৱা পানীয় |
| kokoma | cacroch | পইটাচোৰা/মকৰা |
| kokocha | speedly | লৰালৰিকৈ |
| kotchare | soon | সোনকালে/তৎক্ষণাত |
| kokiring | scrab | কেঁকোৰা |
| kojuba | coming+going | আহ যা |
| kotegaba | hikoti | হিকতি |
| kocheduba | souring | টেঙেচীয়া |
| koliong | pepa | পেঁপা |
| kokola | half filled | আধা/খালী |
| korba | pluging | চিঙা |
| korong | water current | পানীৰ সোঁত |
| ku | fire/shooting | বন্দুক/কাড় মাৰ |
| ku | fall | পৰ |
| kuba | firing/shooting | বন্দুক/কাড় মৰা |
| kuba | falling down | সৰি পৰা |
| kuji | spade | কোৰ |
| kubi | fish basket | খালৈ |
| kuru | dust/powder | গুড়ি |
| kusiri | medicine | ঔষধ |
| kusiba | toungue music | সুহুৰি মৰা |
| kuchiri | ui-poruwa | উই পকৰা |

| | | |
|---|---|---|
| lu-otung | power ful | ক্ষমতাশালী |
| lugocha | one bundle | এক বোজা/মুঠা |
| lugo | bundle | বোজা |

## M

| | | |
|---|---|---|
| Ma | rap in the net | চেপা/জালত লাগ |
| mama | neted/thread making | জালত লগা/সূতা কটা |
| mama | mother earth | পৃথিবী মাতৃ |
| maku | unti | খুৰী |
| mayung | unti | বৰ মা |
| mado | dimond | মুকুতা |
| madoli | ornament | অলঙ্কাৰ |
| madlong | tonsil | গল ভেৰা/গলা বেমাৰী |
| maguru | magur fish | মাগুৰ মাছ |
| mamaru | one puja | মাতৃ পূজা |
| megayung | husben of mother's sister | মহাদেউ |
| me | goat | ছাগলী |
| mei | buffello | ম'হ |
| meru | animal | জন্তু |
| mepu | lizard | গুঁই জেঠী |
| mepuru | neol | নেউল |
| mesi | deer | পহু/হৰিণ |
| merku | dried rice powder | কৰাইগুৰি |
| meba | fatty | শকত |
| me-mecha | slowly | লাহে-লাহে |
| mejeng | hopeless | হেৰাং |

| | | |
|---|---|---|
| mereku | rice sweets | চিৰা/পিঠা |
| medari | culture | সংস্কৃতি |
| metuwa | secrifice/puja | মন্দিৰৰ পূজা/বলি |
| mejarti | redish colour | ইটা ৰং |
| mejari | mixed coloured | পখৰা/ৰঙীন |
| megela | one long grass | পূজাত দৰকাৰী এবিধ |
| | | ঠুৰীয়া বন |
| mepung | squarels | কেৰ্কেটুৱা |
| megora | lion | সিংহ |
| mesa | tiger | বাঘ |
| mejuma | repaering/joint | মেৰামতি/জোৰা দিয়া |
| mesuru . | fox | শিয়াল |
| meburu | one kind of fox | হেঁপা |
| mechu | bihu festival | বিহু |
| mechuwa | festival | উৎসৱ |
| mesuwa | disk stand | বান কাহী |
| mehuwa | guest | অতিথি আলহী |
| medong | sculpture | ভাস্কৰ্য্য |
| medang | history | বুৰঞ্জী |
| medangku | historical | বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ |
| mudung | bear | ভালুক |
| muhuni | two | দুই/দুটা |
| meme | day before yesterday | পৰহি |
| meme-kari | ” | পৰহি দিনত |
| mereba | making fat | শকত-আবত কৰা |
| meku | pardon/excuse | ক্ষমা |

| | | |
|---|---|---|
| megiri | husbands of sisters | শালপতি |
| meme-mai | on day after tomorrow | পৰহিলৈ |
| mi | paddy | ধান |
| mi-chima | maige | মাকৈ |
| mi-giba | sowing | ধান বোৱা |
| mi-liba | reaping | ধান কটা |
| mire | aghun month | আঘোণ মাহ |
| mikoga | one leafy veg. | এবিধ শাক |
| miruli | veg. of gute tree | মৰাপাট শাক |
| miyong | elephant | হাতী |
| misigu | fen ale/lady | মাইকী |
| midigeñ | cat | মেকুৰী |
| midigeñ-pisa | pusi cat | মেকুৰী পোৱালী |
| midi-dijeñ | cholera | হাইজা |
| midigeñ-ibañ | one long garland type flower | কপৌফুল |
| miroñ | disk | কাঁহী/থালি |
| midi | devil | ভূত/দেৱতা |
| miji | guice | ঝোল |
| miruñ | uncooked rice | চাউল |
| minika | kerela | কেৰেলা |
| micha | non-Deori | অ-দেউৰী |
| miduji | taru/kasu | কচু |
| miruji | water of rice | ভাতৰ মাৰ |
| mikochi | vegitable | শাক/লাই শাক |
| mikoji | one kind of veg. | থুতৰা শাক |
| misima | closing eyes | চকু মুদা |